

Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistäminen

LOPPURAPORTTI

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisä-Suomen
Kalaleader

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LEADER

Päijänne

Sisälllys

TIIVISTELMÄ.....	2
1 HANKKEEN PERUSTIEDOT.....	3
1.1 Hankeaika.....	3
1.2 Tausta ja tavoitteet.....	3
2 JOHDANTO.....	4
3 TOTEUTUS.....	5
3.1 Aiheesta tiedottaminen.....	5
3.2 Tilaisuudet ja vuoropuhelu osapuolten välillä.....	6
3.3 Yhteistyö hankkeiden ja toimijoiden kanssa.....	10
3.4 Kaupallinen kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.....	10
4 HANKKEEN TULOKSET JA VAIKUTTAVUUS.....	12
4.1 Tiedon lisääminen ja vuoropuhelun vahvistaminen.....	12
4.2 Rakenteelliset jännitteet ja lupajärjestelmän pullonkaulat.....	13
4.3 Tilaisuuksien ja viestinnän vaikutukset.....	15
4.4 Hyvien käytäntöjen kokoaminen.....	15
5 HAASTEET JA HAVAINNOT.....	16
6 VAIKUTTAVUUS.....	17
7 JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	18
8 TALOUDELLINEN TOTEUMA.....	20
9 KESKEISET LÄHTEET.....	20
10 LIITTEET.....	21

TIIVISTELMÄ

Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistäminen -hankkeessa keskityttiin erityisesti Päijät-Hämeen ja eteläisen Keski-Suomen alueisiin. Aiemmissa vastaavissa hankkeissa (mm. *Kalastajien ja vesialueen omistajien yhteistyön kehittäminen Sisä-Suomessa* (Kehittämisyhtiö Witas Oy, 2022) sekä *Kymenlaakson sisävesien elinkeinokalatalous selvitys* (Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, 2020–2021) painopiste oli ollut pohjoisemmassa Keski-Suomessa ja Kymenlaaksossa. Tämä hanke täydensi aiempaa kehittämistyötä ja toi tarkasteluun alueet, joissa kaupallisen kalastuksen ja vesienomistuksen vuorovaikutus on jäänyt vähemmälle huomiolle tai alueilla on ilmennyt haasteita saada lupia kaupalliseen kalastukseen.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli parantaa kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä, lisätä vesialueen omistajien ja kalastajien välistä vuoropuhelua sekä etsiä ratkaisuja lupaprosesseihin. Hankkeen lähtökohtana oli todettu tarve kehittää kalastajien ja vesialueiden omistajien välistä keskusteluyhteyttä, joka on ollut monin paikoin jännitteinen ja ennakkoluulojen sävyttämää.

Keskustelu kaupallisesta kalastuksesta on usein vaikeaa, koska siihen liittyy monenlaisia oletuksia ja väärinkäsityksiä. Monille vesialueen omistajille kaupallinen kalastus näyttäytyy uhkana kalakannoille tai osakaskunnan omalle kalastusoikeudelle, vaikka todellisuudessa kestävä kaupallinen kalastus voi olla osa vesien hoitoa ja lajikantojen tasapainottamista. Toisaalta myös kalastajien on oltava valmiita avoimeen yhteistyöhön, sopimusten noudattamiseen ja toiminnan läpinäkyvyyteen, jotta luottamusta voidaan rakentaa.

Hankkeen aikana järjestetyissä tilaisuuksissa nousi esiin, että lupaprosessit ovat paitsi hitaita ja epäyhtenäisiä myös paikoin epäselviä. Osakaskunnilla on erilaisia käytäntöjä ja kalastajilta vaaditaan usein huomattavaa aikaa ja kärsivällisyyttä, jotta lupa-asiat saadaan hoidettua. Usein ongelmat eivät liity lainsäädäntöön, vaan ihmisten omiin näkemyksiin ja tottumuksiin. Tästä syystä hankkeessa painotettiin tiedon jakamista ja hyvien esimerkkien esille tuomista.

Hankkeessa tiedotettiin aktiivisesti vesialueen omistajia ja kalastajia: jaettiin tietoa hankkeen tavoitteista ja tilaisuuksista sekä välitettiin tietopaketteja kaupallisesta kalastuksesta. Osana tiedonvälitystä ja -keruuta toteutettiin myös Forms-kyselyt sekä vesialueen omistajille että kaupallisille kalastajille. Kyselyissä kartoitettiin näkemyksiä kalastuksen nykytilasta, lupakäytännöistä ja yhteistyön kehittämistarpeista. Tulokset vahvistivat tilaisuuksissa esiin nousseita havaintoja: osakaskunnat kokevat edelleen epävarmuutta lupien myöntämisestä, ja kalastajat puolestaan toivovat selkeyttä ja ennakoitavuutta lupakäytäntöihin.

Hankkeen aikana tuotettiin julkaisu: ”Kestävää kalastusta yhteistyöllä – Hyviä käytäntöjä kalastajille ja vesialueenomistajille”, joka kokoaa yhteen vesillepääsyyn liittyviä haasteita, ratkaisuja ja esimerkkejä hankkeen tilaisuuksista. Julkaisu tarjoaa konkreettisia toimintamalleja sekä osakaskunnille että kalastajille ja toimii jatkossa työkaluna sekä kalatalousalueille että muille alan toimijoille.

Keskeinen hankkeessa tehty havainto oli, että avoimuus ja yhteinen keskustelu voivat purkaa ennakkoluuloja ja rakentaa luottamusta. Tilaisuuksissa koettiin arvokkaaksi se, että osapuolet saivat esittää omat näkökulmansa ja kuulla myös toisen osapuolen perusteluja. Useat osallistujat nostivat esiin, että pelkkä keskusteluyhteys vähensi epäluuloja ja loi pohjaa mahdollisille uusille lupajärjestelyille.

1 HANKKEEN PERUSTIEDOT

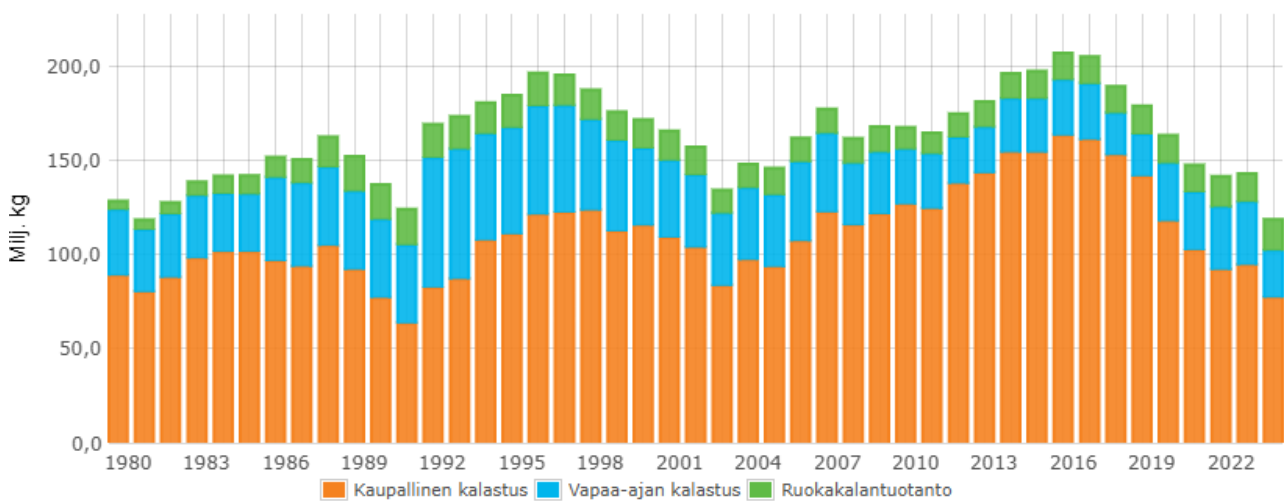
1.1 Hankeaika

1.12.2023-31.12.2025

1.2 Tausta ja tavoitteet

Kaupallinen kalastus on Suomessa tärkeä osa kotimaisen kalan saatavuutta ja huoltovarmuutta, mutta sen toimintaympäristö on sisävesillä usein haasteellinen. Aktiivisten kaupallisten kalastajien määrä on vähentynyt, ja nuoria alan jatkajia on vaikea saada. Samanaikaisesti kotimaisen kalan kysyntää tulisi kasvattaa, ja myös poliittisella tasolla on korostettu tarvetta lisätä kotimaisen kalan käyttöä ruokaturvan ja kestäväen ruokajärjestelmän osana. Tämä luo painetta kehittää elinkeinon toimintaedellytyksiä myös sisävesillä.

Taulukko 1. Suomen kokonaiskalantutanto on laskenut huomattavasti (Luonnonvarakeskus, 2025).

Yksi keskeisistä ongelmista sisävesien elinkeinokalastukselle on vesillepääsy, eli kaupallisen kalastuksen lupien saaminen osakaskunnilta ja vesialueiden omistajilta. Käytännöt vaihtelevat suuresti eri alueilla: joissakin osakaskunnissa lupia myönnetään joustavasti, kun taas toisilla alueilla kaupallisen kalastuksen lupia ei ole ollut mahdollista saada lainkaan. Ongelmat liittyvät harvoin lainsäädäntöön, vaan ihmisten omiin näkemyksiin, huoliin ja toisinaan myös vanhoihin kokemuksiin.

Taustalla on usein epäilyjä ja pelkoja: pelätään liiallista kalastuspainetta, ulkopuolisten toimijoiden vaikutusvaltaa tai epäselvyyksiä korvauksista. Toisaalta osa kalastajista on kokenut, että osakaskunnat suhtautuvat heihin lähtökohtaisesti kielteisesti. Nämä kokemukset ovat luoneet vastakkainasettelua ja vaikeuttaneet rakentavaa vuoropuhelua.

Hankkeen lähtökohtana oli havainto, että ilman luottamukseen perustuvaa keskustelua lupaprosesseja ei voida kehittää. Siksi hankkeessa järjestettiin tilaisuuksia, joissa vesialueen omistajat ja kalastajat saattoivat kohdata, vaihtaa tietoa ja pohtia ratkaisuja yhdessä.

Hankkeen tavoitteet voitiin tiivistää seuraavasti:

- **Vuoropuhelun lisääminen** vesialueiden omistajien ja kaupallisten kalastajien välillä.
- **Tietämyksen kasvattaminen** kestävästä kaupallisesta kalastuksesta ja sen hyödyistä vesienhoidolle.
- **Hyvien käytäntöjen esiin nostaminen** ja niiden levittäminen muille alueille.
- **Tuottaa toimenpidesuosituksia ja julkaisu**, joka kokoaa kestävään yhteistyöhön liittyvät käytännöt.

Euroopan unionin osarahoittama

Sisä-Suomen Kalaleader

Nämä tavoitteet näkyvät suoraan hankkeen toimenpiteissä: uusi julkaisu, keskustelutilaisuudet ja mallien kokoaminen jatkotoimenpide-ehdotuksiksi.

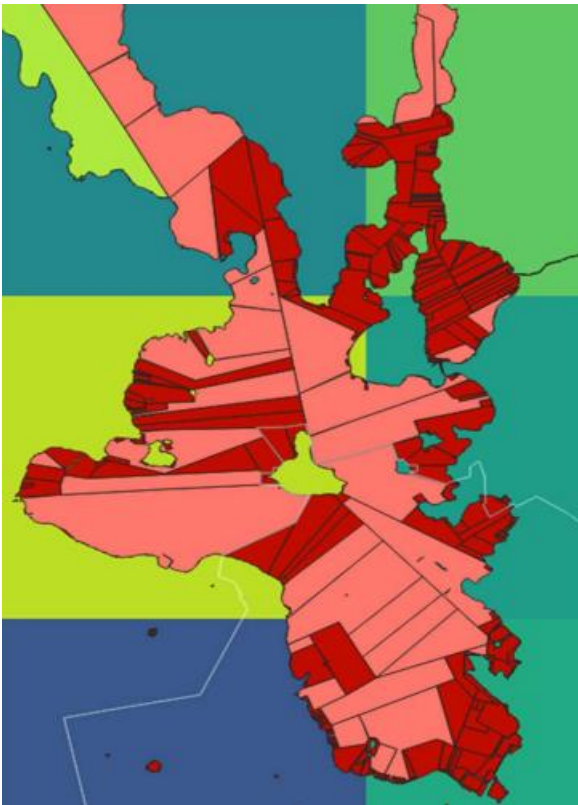
“Kun kalastuspaine jakaantuu laajemmalle alueelle, kalastus on kestävämpää. Yksittäinen alue ei kuormitu liikaa, samalla kalastajilla on realistiset toimintaedellytykset.”

- Hankkeen tilaisuuksissa esiin noussut havainto

2 JOHDANTO

Kaupallisen kalastuksen toimintaympäristö on viime vuosina muuttunut sekä sisävesillä että rannikkoalueilla. Vaikka suurimmalla osalla osakaskunnista lupakäytännöt toimivat hyvin, tietyillä alueilla kaupalliset kalastajat ovat kokeneet vaikeaksi päästä vesille, vaikka edellytykset kestäväan kalastukseen olisivat olemassa. Haasteet eivät useinkaan liity lainsäädäntöön, vaan asenteisiin, tiedon puutteeseen tai aikaisempiin väärinkäsityksiin, jotka ovat muokanneet suhtautumista kaupalliseen kalastukseen.

Lupa-alueiden pirstoutuneisuus ja osakaskuntien vaihtelevat käytännöt ovat merkittävä syy siihen, että toimintamahdollisuudet ovat alueittain epätasaiset. Samalla passiivinen pyynti, kotitarvekalastus ja osakaskuntien oma aktiivisuus ovat vähentyneet—monilla alueilla kalastukselle ei ole jatkajia, ja osa vesistä jää lähes kokonaan vähälle käytölle. Kun lupien saaminen on hankalaa, tämä entisestään vähentää kiinnostusta ryhtyä kaupalliseksi kalastajaksi ja vaikeuttaa alan uudistumista.

Kuva 1. Lahden Vesijärven Enonselän ja Vähäselän vesialueet (kuvakaappaus Risto Vesan esityksestä hankkeen tilaisuudessa Asikkalassa 9.10.2024).

Kestävän kalastuksen näkökulmasta tilanne on haasteellinen. Monissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa kaupallisen kalastuksen kannalta soveltuvia alueita ei ole merkitty lainkaan. Taustalla voi olla varovaisuus tai pelko kalastuslain 13 §:n menettelyn aktivoitumisesta, mikä on johtanut siihen, että suunnitelmat eivät aina tue alueen todellista tarvetta hyödyntää kalavaroja hallitusti ja kestävästi.

Näiden syiden vuoksi hankkeen tarve oli selkeä: on tärkeää tuoda kalastajat ja vesialueenomistajat saman pöydän ääreen, purkaa ennakkoluuloja, selkeyttää lupa-asioita ja etsiä ratkaisuja, joilla vesillepääsyä voidaan helpottaa ilman, että vesialueiden omistajien oikeudet ja vastuut vaarantuvat. Hankkeen aikana järjestetyt keskustelutilaisuudet, kyselyt ja julkaisu loivat kokonaiskuvan siitä, millaisia haasteita eri alueilla kohdataan ja millaisia toimintamalleja voidaan hyödyntää jatkossa sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.

3 TOTEUTUS

3.1 Aiheesta tiedottaminen

Hankkeen ensimmäinen vaihe oli hankkeesta ja aiheesta tiedottaminen, jonka tavoitteena oli tavoittaa erityisesti hankealueen vesialueenomistajat. Jo alusta alkaen oli selvää, että vesillepääsyyn liittyvät haasteet eivät johdu vain luvista tai kalastuslaista, vaan ennen kaikkea siitä, että osapuolilla ei ole ollut riittävästi yhteistä tietopohjaa.

Hankkeesta viestittiin eri kanavien kautta. Sisä-Suomen Kalaleaderin verkkosivuille koottiin hankkeessa tuotettu materiaali. Sosiaalisen median päivityksillä tavoitettiin erityisesti kalastajia ja muita alan toimijoita. Lisäksi osakaskunnille ja kalatalousalueille lähetettiin suoria tiedotteita, joilla varmistettiin, että tieto tilaisuuksista ja julkaisuista levisi niillekin toimijoille, jotka eivät seuraa sosiaalista mediaa aktiivisesti.

Tiedottamisen rinnalla hankkeessa haluttiin myös kuulla osapuolten oma ääni, jotta ymmärrettäisiin, millaisia haasteita ja odotuksia eri toimijoilla todellisuudessa on. Tätä varten toteutettiin kaksi erillistä kyselyä – toinen vesialueiden omistajille ja toinen kaupallisille kalastajille. Kyselyjen kautta haluttiin erityisesti saada selville, millaisia kokemuksia luvanmyöntämisestä on, miten yhteistyö kalastajien ja osakaskuntien välillä toimii, miksi lupia myönnetään tai ei myönnetä ja millaisissa asioissa osapuolilla on epävarmuutta tai tarvetta lisätiedolle.

Vesialueen omistajilta haluttiin esimerkiksi kuulla, millaiset asiat herättävät huolta kaupallisessa kalastuksessa, koetaanko pyydysten vaikutukset tai korvauskäytännöt epäselviksi ja miten nykyisiä lupakäytäntöjä on muodostettu. Kalastajilta puolestaan pyrittiin saamaan kokonaiskuva siitä, millaisia vaikeuksia lupien hakemisessa on ollut, miten paljon aikaa ja vaivaa prosesseihin menee ja millaisissa tilanteissa he kokevat, etteivät keskustelun ja neuvottelun mahdollisuudet ole riittäneet.

Hankkeessa koottiin ja jaettiin erilaisia tietopaketteja, kuten Länsi-Suomen kalatalouskeskuksen materiaaleja kaupallisesta kalastuksesta, ajantasaista tutkimustietoa Luonnonvarakeskukselta sekä koosteita nykyaikaisten pyydysten toimintaperiaatteista. Niissä kuvattiin esimerkiksi rysäpyynnin valikoivuutta ja troolikalastuksen soveltuvuutta suurille, syville järville – teemoja, jotka nousivat usein esiin keskusteluissa osakaskuntien kanssa. Materiaalien avulla haluttiin madaltaa kynnystä myöntää lupia silloin, kun kalastus voidaan toteuttaa kestävästi ja yhteisiä pelisääntöjä noudattaen.

Tiedottamisen näkyvin konkreettinen tuotosena syntyi hankejulkaisu *Kestävää kalastusta yhteistyöllä – Hyviä käytäntöjä kalastajille ja vesialueenomistajille*. Julkaisu kokoaa yhteen hankkeen aikana esiin nousseet haasteet, toimivat ratkaisut sekä esimerkit siitä, miten kaupallinen kalastus ja vesialueiden omistajien intressit voidaan sovittaa yhteen. Julkaisun tarkoitus ei ole pelkästään kuvata ongelmia, vaan tarjota käytännön työkaluja ja malleja osakaskuntien päätöksenteon tueksi. Siten viestintä ei ollut hankkeessa pelkkää tiedon jakamista, vaan osa kokonaisuutta, jossa pyrittiin rakentamaan yhteistä ymmärrystä ja luottamusta.

3.2 Tilaisuudet ja vuoropuhelu osapuolten välillä

Hankkeen keskeinen osa oli kolmen alueellisen keskustelutilaisuuden järjestäminen. Näiden tilaisuuksien tarkoituksena ei ollut pelkästään jakaa tietoa, vaan ennen kaikkea luoda neutraali ja turvallinen paikka, jossa kalastajat ja vesialueiden omistajat voivat kohdata kasvotusten. Tilaisuudet järjestettiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa, ja niihin osallistui sekä kalastajia että osakaskuntien edustajia, mutta myös kalatalousalueiden, viranomaisten ja muiden asiantuntijoiden edustajia.

KYSELY KALASTAJIEN VESILLEPÄÄSYSTÄ

Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella [Keski-Suomi, Päijät-Häme, Kouvola ja Kuhmoinen] käynnistyi alkuvuodesta 2024 hanke liittyen kalastajien vesillepääsyyn sekä vuoropuhelun lisäämiseen vesialueen omistajien ja kalastajien välille. Hankkeen tarkoituksena on selvittää vesialueen omistajien näkemyksiä ja mielipiteitä aiheeseen liittyen.

Hankkeen lähtökohtana on avoimen keskustelun lisääminen ja vesialueen omistajien kuuleminen. Hankkeessa on tarkoitus osallistua mahdollisuuksien mukaan kalatalousalueiden ja osakaskuntien kokouksiin, mutta järjestää myös omia tilaisuuksia, joissa kuullaan vesialueen omistajien ajatuksia ja jaetaan tietoa kestävästä kaupallisesta kalastuksesta. Tarkemmat aikataulut näihin tilaisuuksiin julkaistaan myöhemmin.

Hankkeeseen liittyvän kyselyn avulla on tarkoitus selvittää alueen vesialueen omistajien/osakaskuntien tämän hetkistä kaupallisen kalastuksen tilannetta omalla alueella. Lisätietoa hankkeesta löytyy Sisä-Suomen Kalaleaderin nettisivulta. Suora linkki kyselyyn löytyy helposti osoitteesta <https://bit.ly/vesillepaasy>.

Kuva 3. Vesialueenomistajille suunnatusta kyselystä kerrottiin mm. Kalatalouden Keskusliiton Kalastuslehdessä 5/2024.

**European unionin
osarahoittama**

Sisä-Suomen
Kalaleader

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LEADER

Päijänne

KAUPALLISTEN KALASTAJIEN VESILLEPÄÄSYN
EDISTÄMISHANKKEEN TILAISUUS:

YHTEISTYÖLLÄ KOHTI KESTÄVÄÄ KALASTUSTA

TULE Keskustelemaan siitä, miten vesialueen omistajien ja kaupallisten kalastajien yhteistyötä ja toimintatapoja voitaisiin tehostaa. Samalla pääset kuulemaan mielenkiintoisia puheenvuoroja eri kalatalouden teemoista. Tilaisuus on suunnattu lähinnä Salpausselän, Päijät-Hämeen ja lähialueen vesialueen omistajille, mutta kaikki aiheesta kiinnostuneet voivat osallistua.
KAHVITARJOILU!

17:30	HANKKEEN ESITTELY - KALATALOUSKOORDINAATTORI JANNE NIEMIMÄKI , SISÄ-SUOMEN KALALEADER
17:40	KAUPALLINEN KALASTUS KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMASSA - TOIMINNANJOHTAJA JANNE PARTANEN , SALPAUSSSELÄN KALATALOUSALUE
18:00	VESIALUEIDEN OMISTUKSEN KEHITTÄMISHANKE - HANKEVASTAAVA RISTO VESA , KALATALOUDEN KESKUSLIITTO
18:20	KAUPALLINEN KALASTUS OMALLA VESIALUEELLA - TOIMINNANJOHTAJA JUHA-PEKKA RIPATTI , VEALO RY
18:40	KAUPALLISEN KALASTUKSEN KEHITTÄMISOHJELMA - ERIKOISTUTKIJA TIMO RUOKONEN , LUONNONVARAKESKUS
19:00	ANKERIAAN SUOJELUTOIMINNAN TEHOSTAMINEN KAUPALLISEN KALASTUKSEN AVULLA - VESISTÖASIAANTUNTIJA ANNA HAKALA , PÄIJÄT-HÄMEEN VESIJÄRVISÄÄTIÖ
19:15	MISTÄ UUSIA KALASTAJIA KALAVESILLE? - OPETUSALAPÄÄLLIKKÖ HEIKKI TUOMAINEN , KOULUTUSKESKUS SALPAUS
19:30	KESKUSTELUA JA AJATUSTEN VAIHTOA

Tarjoilun mitoittamisen vuoksi ennakoilmoittautuminen **6.10. mennessä** osoitteessa: bit.ly/vesillepaasy-asikkala tai janne.niemimaki@paijanne-leader.fi

LISÄTIETOA HANKKEESTA:
WWW.SISA-SUOMENKALALEADER.FI/KAUPALLISTEN-KALASTAJIEN-VESILLEPAASYN-EDISTAMINEN/

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisä-Suomen
Kalaleader

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LEADER

Päijänne

Kuva 4. Asikkalan tilaisuuden ohjelma

Tilaisuuksista muodostui tapahtumat, joissa käsiteltiin avoimesti sitä, miksi lupaprosessit ovat joillain alueilla vaikeita ja millaisia kokemuksia osapuolilla on aiemmista vuosista. Keskusteluissa nousi toistuvasti esiin, että ongelmat eivät juuri koskaan liity yksittäisiin pyyntimenetelmiin tai kalastustapoihin, vaan enemminkin epäselvyyksiin, väärinkäsityksiin sekä vuoropuhelun ja tiedon puutteeseen. Useille osallistujille oli ututta, miten valikoivia nykyaikaiset pyydykset voivat olla, tai että monet kalastajat ovat tarvittaessa valmiita raportoimaan saaliinsa osakaskunnalle. Vastaavasti kalastajat saivat mahdollisuuden kuulla, miksi osa osakaskunnista suhtautuu varovaisesti lupien myöntämiseen ja millaisia huolia vesialueiden omistajilla voi olla.

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisä-Suomen
Kalaleader

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LEADER

Päijänne

Tilaisuuksille oli yhteistä se, että keskustelu meni nopeasti konkreettisiin kysymyksiin: miten lupia haetaan, miksi päätöksiä tehdään eri tavoin, miten pyydysten sijoittelu voidaan sopia, mitä vastuuta kalastajilla on vesienhoidossa ja missä tilanteissa osakaskunta kaipaa enemmän tietoa ennen luvan myöntämistä. Moni osakaskunnan edustaja toi esiin myös sen, että päätöksenteko perustuu pitkälti vapaaehtoistyöhön, jolloin aikaa ja resursseja on rajallisesti.

Hankkeen tilaisuuksissa syntyi myös konkreettisia avauksia jatkotoimille. Useilla paikkakunnilla keskusteltiin mahdollisuudesta kokeilla laajempia lupa-alueita, yhtenäisiä lupaehtoja tai pidempiä sopimuskausia. Erityisesti Keski-Puulan alueen malli, jossa laajempi lupa-alue ja selkeät pelisäännöt ovat helpottaneet sekä valvontaa että kalastajien toimintaa, herätti kiinnostusta. Myös ajatus ulkopuolisesta, puolueettomasta sovittelijasta nousi esiin useaan otteeseen.

Tilaisuuksista koottiin yhteenvedot, jotka julkaistiin Sisä-Suomen Kalaleaderin verkkosivuilla. Ne toimivat paitsi hankkeen dokumentaationa, myös työkaluna niille osakaskunnille ja kalastajille, jotka eivät pääseet tapahtumiin mukaan. Tämä aineisto täydentää hankkeen lopuksi valmistunutta julkaisua ja tarjoaa tietoa erityisesti niistä kysymyksistä, jotka keskusteluissa nousivat esiin toistuvasti.

Kuva 5. Asikkalan tilaisuudessa oli mukana vesialueen omistajien lisäksi kalastajia (kuva: Janne Niemimäki).

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisä-Suomen
Kalaleader

Hankkeen tilaisuuksien ohella pyrittiin myös osallistumaan osakaskuntien ja kalatalousalueiden kokouksiin silloin, kun kutsu tai mahdollisuus siihen avautui. Vaikka osallistumisia toteutui vain muutamia, nämä vierailut vahvistivat saman havainnon, joka nousi esiin alueellisissa tilaisuuksissa: osakaskuntien tavoittaminen ja vuoropuhelun käynnistäminen on haastavaa, etenkin siellä missä lupakysymykset ovat ennestään herkkiä tai keskusteluratkaisuille ei ole ollut luontevaa paikkaa. Käytännössä hankkeen pääsy kokouksiin oli usein riippuvainen paikallisten toimijoiden aktiivisuudesta ja avoimuudesta.

Sama ilmiö nousi esiin myös Porvoon–Sipoon kalatalousalueella toteutetussa *Samalla aaltopituudella* -sisarhankkeessa: vesialueenomistajien tavoittaminen on vaikeutunut, osakaskuntien aktiivisten toimijoiden määrä on vähentynyt ja päätöksenteko on monin paikoin keskittynyt harvoille henkilöille. Taustalla vaikuttavat mm. osakaskuntien toimijoiden ikääntyminen, vähenevä kiinnostus hallinnolliseen työhön sekä se, että kalastukseen liittyviä kysymyksiä ei koeta omassa arjessa ajankohtaisiksi.

Kuvassa vasemmalta Janne Niemimäki, Janne Ruokolainen, Timo Ruukonen ja Ilkka Vesikko.

Kestävää kalastusta

Samuli Simula
HARTOLA

- Tervetuloa "Yhteistyölä kohti kestävä kalastusta"-tilaisuuteen, avaan Sisä-Suomen Kalaleaderin, toivotti kalatalouskoordinaattori **Janne Niemimäki**.

- Tarkoituksena on kehittää ja saada hyvä yhteys vesialueen omistajien ja ammattikalastajien välille. Mietitään ja käydään läpi mitä hyötyä kaupallisesta kalastuksesta voi olla vesialueelle. Kotimaisen kalan kaupallinen kulutus on käytännössä marginaalista. Olisi tärkeä saada kalaa kauppoihin ja samalla luoda uusia työpaikkoja. Osakaskuntien ja kalastaji-

en välille tarvitaan selkeät noudatettavat pelisäännöt. Yhdistämällä osakaskuntia saadaan laajenne kalastusalueita ja saman lupamaksun alla ammattikalastusta laajemmalle alueelle.

- Kotimaisen kalan edistämishjelma velvoittaa meitä. Käytön tulee kaksinkertaistaa lähitulevaisuudessa. Tämä on nyt toista kertaa mukana hallitusohjelmaan kirjattuna ja se velvoittaa suoraan kehittäjäorganisaatiota ja virkamiehiä, kertoo kalatalousaktivaattori **Janne Ruokolainen**.

Kala parantaa kansanterveyttä.

- Kotimainen villikalala, kun se on kestävästi pyydetty, on äärimmäisen eettistä ruokaa. Jos meillä on

kalastajia laajalla alueella riittävä määrä, niin meillä on huoltovarmuutta ruoan osalta. Mistään muualta ei saa niin nopeasti ravintoa kuin kalastusta lisäämällä, kertoo Ruokolainen.

Kalastus parantaa kalakantaa. Esimerkkinä liian tiheissä muikkuesiintymisissä ravintoa ei riitä kaikille. Muikku kääpiöityy. Sisä-Suomessa on noin 35 I-ryhmän kaupallista kalastajaa, joiden keski-ikä on lähellä eläkeikää.

Kalastuslain uusi 13. pykälä on puhuttanut ja ELY:n **Ilkka Vesikko** opastaa sen käyttöä.

- Pykälä on niin laaja että suosittelen tutustumaan siihen ELY:n kotisivuilla.

Luonnonvarakeskuksen

Timo Ruukonen avaa kalastuksen kehittämisseljän työpaketit: vihreä siirtymä, jossa mennään ekologisuus edellä, pyydys- ja kalastus teknologian kehitys, tietopohjainen kalavarojen ja kestävä kalastuksen hallinta sekä hylkeiden ja lintujen aiheuttamien haittojen vähentäminen.

Kalastajat toivovat, että luvat olisivat pitkäjänteisiä. Tämä mahdollistaa panostukset ja investoinnit kalastusvälineisiin. Sisä-Suomen toiminta on vahvaa ja uusia kalastajia on nyt saatu "Mestari - kisällihankkeella", Niemimäki lopettaa.

Tilaisuus oli osa Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistämishanketta.

Kuva 6. Lähielehtisen uutinen Hartolan tilaisuudesta.

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisä-Suomen
Kalaleader

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Päijänne

Hanke oli mukana myös mm. Valtakunnallisilla Kalatalousaluepäivillä, joissa käsiteltiin valtakunnallisia linjauksia luvituksesta, vesienhoidosta ja konfliktien sovittelusta. Näissä tapahtumissa saadut havainnot tukivat hankkeen työtä: tarve selkeille käytännöille, paremmalle viestinnälle ja kevyille sovittelumalleille on tunnistettu laajasti, ei vain yksittäisillä järvilla.

3.3 Yhteistyö hankkeiden ja toimijoiden kanssa

Hankkeen tavoite ei ollut pelkästään avata vuoropuhelua kalastajien ja osakaskuntien välillä, vaan myös vahvistaa laajempaa yhteistyöverkostoa, joka tukee kestävästä kaupallista kalastusta alueellisesti ja valtakunnallisesti. Jo hankkeen alkuvaiheessa oli selvää, että vesillepääsyyn liittyvät kysymykset eivät rajoitu yhteen järveen tai yhteen osakaskuntaan. Siksi yhteistyö eri hankkeiden, kalatalousalueiden ja asiantuntijatahojen kanssa muodostui tärkeäksi osaksi hankkeen toteutusta.

Yhteistyö kalatalousalueiden kanssa oli erityisen merkityksellistä, sillä kalatalousalueilla on keskeinen rooli kalastuksen järjestämisessä ja käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimisessa. Tilaisuuksissa ja keskusteluissa nousi esiin, että kalatalousalueet ovat usein tilanteessa, jossa ne pyrkivät edistämään elinkeinokalastuksen toimintaedellytyksiä, mutta samalla kantavat vastuuta osakaskuntien näkökulmista ja päätösvallasta. Tämän tasapainon löytäminen ei ole aina helppoa, kun pohdittiin ratkaisuja ristiriitaisiin lupatilanteisiin tai 13 §:n luvan hakemisen edellytyksiin. Yksi havainnoista oli, että kalatalousalueilla olisi tarve selkeämmille toimintamalleille ja sovitteluprosesseille, jotta ne pystyvät toimimaan tehokkaasti tilanteissa, joissa kalastajan ja vesialueenomistajan näkemykset eroavat.

Myös osakaskunnat olivat hankkeessa keskeisessä asemassa. Vaikka kaikki osakaskunnat eivät osallistuneet tilaisuuksiin tai kutsuneet hanketta kokouksiinsa, kysely ja keskustelut tarjosivat arvokasta tietoa siitä, miten erilaisia käytäntöjä ja toimintatapoja eri alueilla on. Osa osakaskunnista kertoi avoimesti haasteistaan hallinnoida laajoja vesialueita vapaaehtoisvoimin, mikä selittää osaltaan lupaprosessien hitautta tai varovaisuutta. Toiset taas olivat valmiita pohtimaan uusia ratkaisuja, esimerkiksi mahdollisuutta keskittää lupien myyntiä tai hyödyntää pidempiä sopimusjaksoja kaupallisten kalastajien kanssa.

Hanke teki yhteistyötä myös muiden käynnissä olevien ja päättyneiden hankkeiden kanssa. Asikkalan kalatalon kehittämistyö toi näkökulman kalastuksen logistiikkaan ratkaisuihin ja arvoketjun kehittämiseen. Aiemmista hankkeista, kuten Keski-Suomen selvityksistä ja Kymenlaakson elinkeinokalatalousselvityksestä, saatiin tärkeää vertailutietoa siitä, millaisia lupa- ja yhteistyömalleja eri puolilla Suomea on kokeiltu ja miten ne ovat toimineet.

Merkittävä osa hankkeen yhteistyötä oli Kalastuksen kehittämisohjelman (KAKE, Luke) kanssa käyty vuoropuhelu. Sen puitteissa tarkasteltiin erityisesti konfliktienratkaisun ja lupamenettelyjen kehittämistä. Ohjelmassa oli jo aiemmin tunnistettu tarve rakentaa malleja, joiden avulla ristiriitatilanteita voidaan käsitellä systemaattisemmin.

Yhteistyötä tehtiin myös Kalatalouden keskusliiton VOKE-hankkeen kanssa, joka keskittyi vesienomistuksen kehittämiseen ja osakaskuntien toiminnan tukemiseen. Hankkeiden näkökulmat täydensivät toisiaan: siinä missä Vesillepääsy-hanke tarkasteli lupien saamista kalastajan näkökulmasta, VOKE-hanke tarjosi rakenteiden ja omistajuuden näkökulman. Näiden kahden tarkastelutavan yhdistäminen vahvisti kokonaiskuvaa siitä, miksi luvituksessa esiintyy haasteita ja millaisia ratkaisuja tarvittaisiin omistajapuolen toimintakyvyn vahvistamiseksi.

3.4 Kaupallinen kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma (KHS) ovat keskeinen asiakirja, joka määrittää kalastuksen tavoitteet, pyyntimenetelmien käytön, pyyntialueet ja kalavarat koskevan tiedonkeruun. Siksi on merkittävää, miten ja missä määrin kaupallinen kalastus on niissä huomioitu. Hankkeen aikana kävi ilmi, että vaikka KHS-järjestelmä tarjoaa potentiaalisesti selkeät raamit lupakäytännöille, käytännön tasolla suunnitelmien sisältö ja tulkinta vaihtelevat suuresti eri kalatalousalueiden välillä.

Monilla alueilla kaupalliset pyyntialueet on merkitty suunnitelmiin varovaisesti tai jätetty kokonaan merkitsemättä. Tämä ei välttämättä johdu vastustuksesta elinkeinokalastusta kohtaan, vaan usein epävarmuudesta: pelätään, että kaupalliseen kalastukseen osoitetut alueet johtaisivat automaattisesti

lupavelvoitteisiin tai jopa siihen, että kalastaja hakisi luvan 13 §:n kautta, mikä voidaan tulkita osakaskunnan päätösvallan sivuuttamisena. Tämän seurauksena käyttö- ja hoitosuunnitelmat eivät aina tue lupaprosessia niin konkreettisesti kuin olisi mahdollista.

Kalatalousalueiden rooli lupatilanteiden selvittelijänä nousi hankkeen tilaisuuksissa vahvasti esiin. Kalastuslain mukaan kalatalousalueen on annettava lausunto 13 § -hakemuksista, ja tämä tekee siitä käytännössä välittäjän kalastajan ja vesialueen omistajan välillä. Tehtävä on kuitenkin vaikea: kalatalousalueen jäsenissä on samoja osakaskuntia, joiden päätöksiä kalastaja mahdollisesti pyrkii hakemaan ohi. Siksi kalatalousalueiden on tasapainoiltava elinkeinon edistämisen ja omistajapuolen luottamuksen välillä.

Hankkeessa kävi ilmi, että tämä ”puun ja kuoren välissä” -asema on yksi syy siihen, miksi lupaprosessit koetaan paikoin hankaliksi. Kalatalousalueet tarvitsevat selkeämpiä toimintamalleja siihen, miten ne voivat tukea luvan hakijaa ilman, että osakaskunnat kokevat asemansa uhatuksi. Ratkaisuksi esitettiin muun muassa:

- valmiita toimintamalleja tilanteisiin, joissa lupaa ei ole myönnetty
- kevyttä sovittelumallia, jossa kalatalousalue toimii puolueettomana fasilitaattorina
- ulkopuolisen neuvottelijan käyttöä erityisen jännittyneissä tapauksissa.

Kalatalousalueristeilyllä käydyissä keskusteluissa nousi esiin myös tarve vahvistaa kalatalousalueiden osaamista ja yhtenäistää käytäntöjä eri alueiden välillä. Moni kalatalousalue oli tunnistanut saman ongelman: kun lupamenettelyt vaihtelevat suuresti, kalastajille syntyy epävarmuutta ja osakaskunnille lisää hallinnollista kuormitusta. Selkeämmin määritellyt kaupallisen kalastuksen pyyntialueet, yhtenäiset sopimusmallit ja parempi tiedonvaihto voisivat helpottaa kaikkien osapuolten työtä.

Hankkeen aikana hyödynnettiin myös XAMK:n kehittämishankkeiden (mm. sisävesikalatalouden elinkeinorakenteeseen liittyvät selvitykset) havaintoja. Niissä korostui sama teema kuin Vesillepääsy-hankkeessa: lupajärjestelmä toimii parhaiten silloin, kun vastuut ja oikeudet on kuvattu selkeästi ja kun osapuolet kokevat, että heidän näkökulmansa otetaan huomioon. XAMK:n työ toi esiin myös sen, että monilla alueilla lupaprosessin ongelmat eivät liity niinkään lakiin tai kaupalliseen kalastukseen, vaan siihen, ettei osapuolilla ole yhteistä käsitystä tavoitteista tai riittävästi tietoa toisistaan.

Kuva 7. XAMK:n Antti Kinnunen kertoi, miten kaupallinen kalastus on huomioitu KHS:ssa Järvi-Suomen alueella (kuva: Janne Niemimäki).

KHS voi olla keskeinen työkalu vesillepääsyn sujuvoittamisessa, mutta vain silloin, kun siinä oleva tieto on ajantasaista ja kattavaa. Monet hankkeen osallistujat toivat esiin, että he eivät olleet tietoisia siitä, miten käyttö- ja hoitosuunnitelma vaikuttaa lupakäytäntöihin, tai mitä mahdollisuuksia se avaa. Tämä tietoaukko korostaa tarvetta jatkossa selkeämpään viestintään, koulutuksiin ja yhteisiin tarkasteluihin.

Hankkeen tärkeä havainto oli, että hyvin laadittu ja avoimesti käytetty KHS voisi toimia nimenomaan sillanrakentajana kalastajien ja vesialueenomistajien välillä. Se voisi samalla tarjota kalatalousalueelle konkreettisen työkalun lupakiistojen ennaltaehkäisyyn ja sovitteluun – tavoitteena luoda alueille pitkäjänteinen, tasapuolinen ja kestävä pohja kaupallisen kalastuksen harjoittamiselle.

4 HANKKEEN TULOKSET JA VAIKUTTAVUUS

Hankkeen keskeinen tavoite oli lisätä tietoa kaupallisesta kalastuksesta ja vahvistaa vuoropuhelua vesialueen omistajien ja kalastajien välillä. Aihe on edelleen monella alueella herkkä ja täynnä ennakkokäsityksiä, mutta oikealla tiedolla ja avoimella keskustelulla voidaan saavuttaa merkittäviä edistysaskeleita. Hankkeen vaikutukset näkyivät erityisesti siinä, miten osapuolet alkoivat tarkastella lupakäytäntöjä ja yhteistyön mahdollisuuksia uudella tavalla.

4.1 Tiedon lisääminen ja vuoropuhelun vahvistaminen

Hanke tavoitti vesialueen omistajia, kaupallisia kalastajia ja muita kalatalouden toimijoita useiden eri kanavien kautta. Keskustelutilaisuuksien, kyselyiden, henkilökohtaisten yhteydenottojen ja viestinnän avulla lisättiin ymmärrystä kaupallisen kalastuksen toimintalogiikasta, nykyaikaisista pyyntimenetelmistä sekä lupakäytännöistä.

Kyselyvastaukset ja keskustelut kalastajien kanssa vahvistivat hankkeen aikana syntyneitä kuvia siitä, että tiedon puute on keskeinen lupaprosesseja vaikeuttava tekijä. Useat kaupalliset kalastajat kuvasivat lupien hakemista työlääksi ja epävarmaksi, erityisesti tilanteissa, joissa osakaskunnat eivät myönnä lupia osakaskunnan ulkopuolisille tai käsittelevät hakemuksia vain harvoin. Samanaikaisesti vesialueen omistajien vastauksissa korostui epävarmuus kalastuksen vaikutuksista, huoli kalakantojen kestävydestä sekä kokemus siitä, ettei kaupallista kalastusta ole alueella aiemmin ollut tai sitä ei ole pidetty ajankohtaisena.

Hankkeen näkyvin yksittäinen tuotos oli ”Kestävää kalastusta yhteistyöllä” -julkaisu, joka kokoaa yhteen hankkeen aikana esiin nousseet havainnot, hyvät käytännöt ja taustatiedon. Julkaisun tarkoituksena ei ole ohjata päätöksentekoa ylhäältä käsin, vaan tarjota yhteinen tietopohja keskustelulle ja paikallisille ratkaisuille. Opus kokoaa yhteen niitä kysymyksiä, huolia ja näkökulmia, joita sekä kalastajat että vesialueen omistajat ovat toistuvasti tuoneet esiin hankkeen aikana.

4.2 Rakenteelliset jännitteet ja lupajärjestelmän pullonkaulat

Kyselyaineisto ja hankkeen aikana käydyt keskustelut osoittivat, että vesillepääsyyn liittyvät haasteet ovat usein rakenteellisia ja liittyvät lupajärjestelmän toimintatapoihin, eivät yksittäisiin päätöksiin tai lainsäädäntöön. Kalastuslaki koettiin pääosin selkeäksi, mutta sen soveltaminen vaihtelee huomattavasti eri alueilla, mikä heikentää ennakoitavuutta erityisesti kaupallisten kalastajien näkökulmasta.

Kyselyjen tulokset tukivat pitkälti sitä kuvaa, joka hankkeen tilaisuuksissa oli jo alkanut hahmottua. Osakaskunnat kokivat epävarmuutta siitä, miten lupaehtoja pitäisi määritellä ja millaisia vaikutuksia nykyaikaisilla pyyntimenetelmillä on, ja kalastajat puolestaan kokivat, että lupaprosessit ovat epäselviä ja toisinaan myös kohtuuttoman hitaita. Yhteistä näille näkemyksille oli se, että tietoa kaivattiin lisää – ja että sekä omistajat että kalastajat toivoivat selkeämpiä pelisääntöjä. Samalla kyselyt ja keskustelut osoittivat, että monilla alueilla lupakäytännöt toimivat hyvin eikä kaupallisen kalastuksen lupien saamisessa koettu merkittäviä ongelmia.

Taulukko 2. Syyt, joiden vuoksi kaupallisen kalastuksen lupia ei myönnetä (kysely vesialueenomistajille).

Yksi keskeinen havainto oli lupakäytäntöjen pirstaleisuus. Osakaskuntien toimintamallit, lupaehtojen määrittely ja päätöksenteon aikataulut poikkeavat toisistaan, eikä kalastajalla ole aina selkeää käsitystä siitä, keneltä lupaa haetaan tai millä perusteilla päätökset tehdään. Tämä korostuu erityisesti alueilla, joissa osakaskuntien toiminta on passiivista tai joissa päätöksenteko perustuu pitkälti vakiintuneisiin käytäntöihin.

Esille nousi myös alueita, joilla lupien kysyntä ylittää tarjonnan. Näillä vesialueilla lupamäärää on rajattu kestävyden turvaamiseksi, ja etusija annetaan usein kalastajille, joilla on pitkä historia alueella. Tämä tukee pitkäjänteisyyttä, mutta voi samalla muodostaa kynnyksen uusille tai nuoremmille kalastajille, joilla olisi halua ja

kykyä kehittää toimintaansa. Tilanne koettiin haastavaksi erityisesti silloin, kun olemassa olevia lupia hyödynnetään vain osittain, mutta uusia toimijoita ei silti päästetä mukaan.

Toisaalta kyselyt toivat esiin myös päinvastaisia tilanteita: alueita, joilla lupia olisi mahdollista myöntää, mutta kiinnostuneita kalastajia ei ole. Usein nämä ovat syrjäisempiä vesialueita, joille on vaikeampi päästä tai joissa kalastus ei ole taloudellisesti yhtä houkuttelevaa. Tämä korostaa sitä, että vesillepääsyn haasteet eivät ole yhtenäisiä, vaan alueelliset erot ovat suuria ja vaativat paikallisia ratkaisuja.

Kyselyyn vastanneiden vesialueenomistajien mukaan yleisimmät syyt lupien myöntämättä jättämiselle liittyvät siihen, että alueella ei ole aiemmin harjoitettu kaupallista kalastusta tai lupia ei ole totuttu myöntämään osakaskunnan ulkopuolisille. Osa vastaajista perusteli päätöstä myös alueen soveltumattomuudella kaupalliseen kalastukseen tai varovaisuusperiaatteella.

Taulukko 3. Syyt, joiden vuoksi kaupallisen kalastuksen lupia ei myönnetä vesialueilla (kysely vesialueenomistajille).

Kalastajille suunnatun kyselyn avoimet vastaukset täydensivät vesialueenomistajien näkemyksiä ja toivat esiin vesillepääsyn arjen haasteita kalastajan näkökulmasta. Vastauksissa korostui erityisesti lupaprosessien ennakoimattomuus: kalastajat kokivat, että lupien saaminen riippuu usein paikallisista käytännöistä, yksittäisten toimijoiden aktiivisuudesta sekä siitä, kuinka usein lupia käsitellään osakaskunnissa.

Useissa vastauksissa kuvattiin tilanteita, joissa lupien hakeminen on koettu hitaaksi tai epäselväksi, vaikka kalastukselle olisi ollut tarvetta ja edellytyksiä. Erityisesti uusien kalastajien pääsyä vesille pidettiin vaikeana alueilla, joilla lupia myönnetään vain rajallinen määrä ja etusija annetaan aiemmin alueella toimineille kalastajille.

*“Lupien hankkiminen on ollut työlästä, ja asiat etenevät vain harvoin pidettävissä kokouksissa.”
(kyselyvastaus)*

*“Kaikkea kalastusta rajoitetaan varmuuden vuoksi, vaikka aktiivisia kalastajia on alueella yhä vähemmän.”
(kyselyvastaus)*

Kalastajien vastauksissa nousi esiin myös alueiden välinen epätasaisuus: samalla kun joillakin vesialueilla luvat saadaan sujuvasti, naapurialueilla kaupallista kalastusta ei sallita lainkaan.

*“Osalla alueista luvat saa helposti, mutta naapurialueella ei myönnetä lupia ollenkaan.”
(kyselyvastaus)*

Osa vastaajista toi esiin huolen siitä, että lupakäytännöt eivät aina huomioi kalastuksen todellista aktiivisuutta tai alueellista kokonaisuhyötyä. Tämä näkyy erityisesti tilanteissa, joissa lupia on myönnetty kalastajille, joiden toiminta on vähäistä tai kausiluonteista, samalla kun uudet toimijat eivät pääse aloittamaan elinkeinoa.

*“Kalastusta rajoitetaan kestävyysyihin vedoten, mutta samalla ei ole riittävästi toimijoita hoitamaan kalakantoja.”
(kyselyvastaus)*

Kalastajien vastaukset eivät kuitenkaan olleet yksiselitteisesti kielteisiä. Osa vastaajista kertoi, että lupien saaminen on onnistunut hyvin silloin, kun yhteydenpito osakaskuntaan on ollut avointa ja molemminpuolista.

*“Tarvittavat luvat on saatu, eikä lupien kanssa ole ollut merkittäviä ongelmia.”
(kyselyvastaus)*

Kokonaisuutena kalastajien vastaukset vahvistavat hankkeen aikana syntyneitä käsityksiä siitä, että vesillepääsyn haasteet ovat paikallisia ja tapauskohtaisia. Ne eivät liity yksinomaan lainsäädäntöön, vaan ennen kaikkea siihen, miten lupakäytännöt on järjestetty ja millaiset mahdollisuudet osapuolilla on käydä avointa keskustelua.

Kalatalousalueiden rooli lupaprosesseissa nousi aineistossa ristiriitaisena. Niiltä odotetaan tukea, ohjausta ja tarvittaessa sovittelua, mutta käytännössä ne toimivat usein tilanteessa, jossa vesialueiden omistajat muodostavat kalatalousalueen päätöksenteon ytimen. Tämä voi vaikeuttaa puolueetonta välittämistä erityisesti silloin, kun lupakiistat ovat pitkittyneitä tai taustalla on muita, kalastukseen liittymättömiä jännitteitä. Useissa vastauksissa nousi esiin tarve selkeämmille menettelytavoille sekä ulkopuoliselle tuelle tilanteisiin, joissa paikallinen keskustelu ei etene.

4.3 Tilaisuuksien ja viestinnän vaikutukset

Hankkeen järjestämät keskustelutilaisuudet osoittautuivat keskeiseksi keinoksi purkaa ennakkoluuloja ja rakentaa luottamusta. Kyselyt ja keskustelut tukivat tätä havaintoa: monet vastaajat kokivat, että jo se, että asiasta keskustellaan avoimesti ja asiantuntijatietoon nojaten, madaltaa kynnyistä tarkastella omia käytäntöjä uudelleen.

Keskustelut johtivat paikoin lähes välittömiin konkreettisiin muutoksiin. Ainakin yhdessä osakaskunnassa kaupallisia kalastuslupia alettiin myöntää myös osakaskunnan ulkopuolisille kalastajille hankkeen tilaisuuden jälkeen. Lisäksi osakaskunnat saivat lisää tietoa nykyaikaisista pyydyksistä, saalisraportoinnista ja sopimusvaihtoehdoista, mikä lisäsi valmiutta kokeilla uusia toimintamalleja.

Paikallislehtien uutisointi ja muu viestintä laajensivat hankkeen vaikutusta niiden toimijoiden pariin, jotka eivät osallistuneet tilaisuuksiin. Medianäkyvyys koettiin tärkeäksi myös kalastajien ja vesialueenomistajien näkökulmasta, sillä se toi aiheen esiin neutraalisti ja asiantuntijatietoon nojaten.

Hankkeen ja vesillepääsyyn liittyvien kysymysten käsittely jatkuu myös valtakunnallisessa kalatalousviestinnässä. Kalatalouden keskusliiton *Suomen Kalastuslehteen* on tulossa keväällä 2026 artikkeli, jossa käsitellään hanketta ja sen tuloksia. Tämä tukee hankkeen tavoitteita myös sen päättymisen jälkeen ja vahvistaa aiheen näkyvyyttä laajemmin alan toimijoiden keskuudessa.

4.4 Hyvien käytäntöjen kokoaminen

Hankkeen keskeinen tulos oli hyvien käytäntöjen kokoaminen yhteen helposti hyödynnettävään muotoon. “Kestävää kalastusta yhteistyöllä” -julkaisu toimii jatkossa työkaluna osakaskunnille, kalatalousalueille ja kalastajille tilanteissa, joissa lupakäytäntöjä halutaan kehittää tai yhteistyötä vahvistaa.

Julkaisussa kootut esimerkit, sopimusperiaatteet ja lainsäädännön selvennykset perustuvat hankkeessa esiin nousseisiin seikkoihin. Julkaisun erityinen arvo on siinä, että se tekee näkyväksi myös ne tilanteet, joissa valmiita vastauksia ei aina ole. Monilla alueilla lupakäytännöt ja yhteistyön muodot rakentuvat vähitellen kokeilujen,

keskustelun ja luottamuksen kautta. Opus ei näin ainoastaan kokoa tietoa, vaan tukee pitkäjänteistä muutosta kohti ennakoitavampaa, kestävämpää ja laajemmin hyväksyttyä kaupallista kalastusta.

Kestävää kalastusta yhteistyöllä

HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ KAUPALLISILLE
KALASTAJILLE JA VESIALUEENOMISTAJILLE

Kuva 8. Kestävää kalastusta yhteistyöllä - julkaisun kansi.

5 HAASTEET JA HAVAINNOT

Hankkeen aikana kävi selvästi ilmi, että kaupallisten kalastajien vesillepääsyyn liittyvät haasteet eivät ole yksiselitteisiä tai samanlaisia kaikkialla. Valtaosalla alueista lupakäytännöt toimivat kohtuullisesti tai hyvin, mutta samalla on olemassa joukko vesialueita, joissa lupien saaminen on vaikeaa tai käytännössä estynyt. Nämä tilanteet ovat usein paikallisia ja sidoksissa alueen historiaan, ennakkoluuloihin tai aiempiin kokemuksiin, eivät niinkään lainsäädäntöön.

Yksi keskeinen havainto liittyy alueisiin, joilla kalastukseen kohdistuu paljon kiinnostusta. Hyvät kalapaikat, kalaiset järvet ja logistisesti saavutettavat vesialueet houkuttelevat useita kaupallisia kalastajia. Kestävyyden näkökulmasta on perusteltua, että alueelle myönnetään vain rajallinen määrä lupia, jotta kalastus pysyy hallittuna ja kalakannat säilyvät elinvoimaisina. Tämä johtaa kuitenkin vaikeisiin valintoihin: kenelle luvat myönnetään ja millä perusteilla.

Monilla alueilla luvat kohdistuvat niille kalastajille, jotka ovat toimineet alueella jo pitkään. Tämä tukee pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta, mutta samalla se voi estää uusien kalastajien pääsyn vesille. Hankkeen

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisä-Suomen
Kalaleader

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LEADER

Päijänne

keskusteluissa nousi esiin tilanteita, joissa lupia hakevat iäkkäät kalastajat, joiden toiminta on hyvin kausiluonteista tai vähäistä, mutta jotka silti säilyttävät lupansa vuodesta toiseen. Samaan aikaan uudet tai toimintaa aktiivisesti kehittävät kalastajat voisivat hyödyntää lupia tehokkaammin ja kehittää omaa elinkeinoaan, mutta eivät pääse mukaan. Näihin tilanteisiin ei ole olemassa yhtä oikeaa ratkaisua, ja ne vaativat tapauskohtaista harkintaa sekä avointa keskustelua osapuolten kesken.

Toinen keskeinen havainto on alueiden välinen epätasaisuus. Kyselyaineistot ja tilaisuuksissa käydyt keskustelut osoittivat, että suurimmassa osassa vesialueita lupiin ei liity merkittäviä ongelmia. Samalla on alueita, joissa kiinnostusta kalastukseen ei ole riittävästi, vaikka lupaehdot olisivat joustavia ja kalastus sallittua. Näitä alueita yhdistävät usein heikompi saavutettavuus, pitkät etäisyydet, puutteelliset liikenneyhteydet tai se, ettei kalastus ole logistisesti tai taloudellisesti houkuttelevaa. Tämä korostaa sitä, että vesillepääsyn haasteet eivät ole vain lupakysymyksiä, vaan liittyvät laajemmin alueellisiin olosuhteisiin ja elinkeinon kannattavuuteen.

Hankkeessa nousi esiin myös tilanteita, joissa kalastaja on pyrkinyt saamaan lupia osakaskunnan osakkaiden kautta, esimerkiksi vuokraamalla kalastusoikeuksia yksittäisiltä osakkailta. Käytännössä tämä on osoittautunut vaikeaksi: osakkaat eivät aina halua tai uskalla vuokrata oikeuksiaan, erityisesti jos pelkäävät ristiriitoja osakaskunnan sisällä tai joutumista hankalaan asemaan muiden osakkaiden kanssa. Näissä tilanteissa kalastaja on saattanut turvautua kalastuslain mukaiseen ELY-keskuksen lupamenettelyyn.

Vaikka ELY-keskuksen myöntämä lupa on lainmukainen ja tarkoitettu viimekätiseksi turvaksi elinkeinon harjoittamiselle, hankkeen aikana todettiin, että sen käyttö voi johtaa pitkäaikaisiin jännitteisiin. Jos lupa koetaan haetuksi osakaskunnan ”ohi”, kalastajan asema alueella voi heikentyä merkittävästi. Tämä voi vaikuttaa tulevien lupien saamiseen, johtaa sääntöjen kiristämiseen tai vaikeuttaa yhteistyötä muilla tavoin. Tällaiset tilanteet ovat kalastajalle riskialttiita ja voivat heikentää elinkeinon jatkuvuutta, vaikka lupa olisi juridisesti pätevä.

Useissa keskusteluissa todettiin, että monet näistä ristiriidoista eivät liity pelkästään kalastukseen. Taustalla voi olla ylisukupolvisia kiistoja, henkilökemioita tai vanhoja paikallisia jännitteitä, jotka heijastuvat lupapäätöksiin. Näissä tilanteissa osakaskunnan ja kalastajan välinen suora neuvottelu ei aina riitä, ja kalatalousalueet voivat kokea olevansa vaikeassa välikädessä, koska ne koostuvat samoista vesialueenomistajista, joiden kanssa ristiriita on syntynyt.

Hankkeen keskeinen havainto on, että juuri tällaisiin tilanteisiin olisi tarvetta puolueettomalle neuvottelijalle tai sovittelijalle, joka ei ole osa paikallista rakennetta. Ulkopuolinen toimija voisi auttaa purkamaan solmuja, selventämään osapuolten näkemyksiä ja etsimään ratkaisuja, jotka mahdollistavat kestäväen kalastuksen ilman, että ristiriidat syvenevät. Tämä nähtiin tärkeänä erityisesti tilanteissa, joissa osapuolten luottamus on jo heikentynyt ja keskustelu ajautunut umpikujaan.

Hankkeen aikana kerätty aineisto ja keskustelut osoittavat, että vesillepääsyn haasteet vaativat joustavia, aluekohtaisia ratkaisuja, eivätkä ne ratkea yhdellä mallilla tai määräyksellä. Keskeistä on tunnistaa, missä ongelmia todella on – ja missä niitä ei ole – sekä tukea avointa keskustelua ennen kuin ristiriidat kärjistyvät.

6 VAIKUTTAVUUS

Vesillepääsyyn liittyvät kysymykset ovat luonteeltaan sellaisia, että tiedon lisäämisen ja keskusteluyhteyksien avaamisen vaikutukset eivät useinkaan näy välittömästi, vaan ne realisoituvat vähitellen, usein vasta vuosien kuluessa. Asenteet, toimintatavat ja luottamus muuttuvat hitaasti, ja hankkeen tulokset kytkeytyvät osaksi pidempää kehityskulkua.

Vaikuttavuus ei ole yksiselitteisesti vain myönteistä tai suoraviivaista. Keskustelun avaaminen ja erilaisten näkökulmien esiin tuominen voi joissakin tilanteissa myös kärjistää erimielisyyksiä tai lisätä varovaisuutta lupien myöntämisessä. Joillakin alueilla lupia saatetaan jättää myöntämättä ”varmuuden vuoksi”, jos uusia kysymyksiä tai huolia nousee esiin. Tämä ilmiö nousi esiin myös hankkeen aikana ja korostaa sitä, että vaikuttavuus on pitkän

aikavälin tulos. Avoin keskustelu on välttämätön edellytys muutokselle, mutta se ei automaattisesti johda nopeisiin ratkaisuihin.

Hankkeen keskustelutilaisuudet tavoittivat vesialueenomistajia, kalastajia, kalatalousalueiden edustajia ja muita alan toimijoita. Useille osallistujille jo pelkkä mahdollisuus kuulla toisen osapuolen perusteluja ja kokemuksia oli uutta ja vaikutti omiin käsityksiin kaupallisesta kalastuksesta, lupakäytännöistä ja yhteistyön mahdollisuuksista. Tilaisuuksien esitykset ja yhteenvedot on koottu Sisä-Suomen Kalaleaderin verkkosivuille, ja ne ovat hyödynnettävissä myös hankkeen päättymisen jälkeen, mikä tukee pitkäjänteistä tiedonvälitystä ja jatkokeskustelua.

Hankkeen aikana havaittiin myös konkreettisia muutoksia toimintatavoissa. Ainakin yhdessä osakaskunnassa alettiin hankkeen tilaisuuden jälkeen myöntää kaupallisia kalastuslupia myös muille kuin osakaskunnan omille jäsenille. Vaikka yksittäisiä päätöksiä ei voida suoraan yleistää koko hankkeen tuloksiksi, ne osoittavat, että avoimella keskustelulla ja oikealla tiedolla voidaan vaikuttaa lupakäytäntöihin ja madaltaa kynnyksiä uusille ratkaisuille.

Hankkeen vaikuttavuus näkyy myös viestinnässä ja näkyvyydessä. Paikallislehdissä julkaistut uutiset, verkkosivut ja sosiaalinen media auttoivat tavoittamaan toimijoita, jotka eivät osallistuneet tilaisuuksiin. Viestinnän kautta hankkeen teemat nousivat esiin ja kaupallinen kalastus aletaan toivottavasti nähdä jatkossa aiempaa useammin osana vesienhoitoa ja alueellista elinvoimaa, ei vain yksittäisenä elinkeinona.

Keskeinen hankkeen tulos ja pitkäaikainen vaikuttavuuden väline on julkaisu *“Kestävää kalastusta yhteistyöllä – Hyviä käytäntöjä kalastajille ja vesialueenomistajille”*. Opus jää elämään hankkeen päättymisen jälkeen ja on jatkossakin saatavilla Sisä-Suomen Kalaleaderin verkkosivuilla. Paperisia versioita on saatavilla Päijänne-Leaderin toimistolta Asikkalasta, ja niitä voidaan mahdollisuuksien mukaan myös toimittaa halukkaille. Julkaisun merkitys korostuu erityisesti niillä alueilla, joissa vesillepääsyyn liittyviä kysymyksiä ei ole aiemmin käsitelty avoimesti tai joissa keskustelu on ollut vähäistä.

Kokonaisuutena hankkeen vaikuttavuus rakentuu pienistä, mutta merkityksellisistä muutoksista: tiedon ja keskustelun lisääntymisestä sekä siitä, että vesillepääsyyn liittyviä kysymyksiä uskalletaan ottaa esiin. Vaikka kaikki vaikutukset eivät ole välittömiä tai yksiselitteisiä, hanke on luonut pohjaa yhteistyölle ja tarkastelulle siitä, miten kaupallista kalastusta voidaan sovittaa esimerkiksi osaksi kestävästä vesien käytöstä.

7 JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Hankkeen aikana tehdyt havainnot osoittavat, että vesillepääsyyn liittyviä haasteita ei voida ratkaista yksittäisillä päätöksillä tai yhdellä toimintamallilla. Tarvitaan useita toisiaan tukevia toimenpiteitä, jotka huomioivat alueiden erilaiset lähtökohdat ja paikalliset erityispiirteet. Keskeistä on ennaltaehkäisy: monet ristiriidat voidaan välttää lisäämällä tietoa, selkeyttämällä käytäntöjä ja vahvistamalla vuoropuhelua jo ennen kuin tilanteet kärjistyvät.

Ensisijainen jatkotoimenpide on tiedon lisääminen osakaskunnissa, kalatalousalueilla ja kalastajien keskuudessa. Hankkeen kokemusten perusteella monet vesillepääsyyn liittyvät ongelmat kytkeytyvät puutteelliseen tai vanhentuneeseen tietoon nykyaikaisesta kalastuksesta, pyydyksistä ja kalakantojen hoidosta. Tämä näkyi myös kyselyvastauksissa, joissa korostui tarve avoimemmalle keskustelulle ja ajantasaiselle tiedolle. Tiedon jakamisen tulisi olla jatkuvaa, ei vain hankkeisiin sidottua.

*“Apua tarvitaan, kuhan olisi vähemmän kiusantekoa ja varastelua.”
(kyselyvastaus)*

Eryteisesti lupakäytäntöjen selkeys nousi keskeiseksi kehittämiskohteeksi. Kalastajien näkökulmasta lupien hakeminen on ajoittain hankalaa, koska ei ole selvää, keneltä lupaa haetaan, millaisin ehdoin ja millä aikataululla. Osakaskuntien ja kalatalousalueiden verkkosivuilla tulisi olla ajantasainen ja helposti löydettävä tieto lupamenettelyistä, hinnoista ja mahdollisista raportointivelvoitteista. Lupien ostamisen helppous on

konkreettinen tekijä, joka vaikuttaa siihen, syntykö kalastustoimintaa vai jäävätkö mahdollisuudet hyödyntämättä.

*“Netissä olevien lupapalveluiden käyttö on helpottanut hankintoja.”
(kyselyvastaus)*

Lupien hinnoittelussa ja ehdoissa tulisi pyrkiä kohtuullisuuteen ja suhteuttamiseen todelliseen kalastuksen laajuuteen ja vaikutuksiin. Selkeät ja läpinäkyvät pelisäännöt vähentävät epäluuloja ja tukevat luottamuksen rakentumista molemmiin puolin. Kyselyn vastauksissa tuotiin esiin, että kohtuulliset ja perustellut lupamaksut koetaan hyväksyttävämpinä kuin epäselvät tai tapauskohtaisesti muuttuvat käytännöt.

Hankkeen aikana nousi esiin erityisen haastavia tilanteita alueilla, joissa kalastajien kiinnostus on suurta, mutta lupien määrää on rajoitettu kestävyysyistä. Tällöin osakaskunnat ovat usein päätyneet myöntämään luvat ensisijaisesti niille kalastajille, jotka ovat toimineet alueella pitkään. Tämä tukee toiminnan jatkuvuutta, mutta samalla se voi estää uusien kalastajien pääsyn alalle, vaikka heillä olisi edellytyksiä kehittää kalastusta aktiivisesti ja vastuullisesti.

Näihin tilanteisiin ei ole yksiselitteistä ratkaisua. Hankkeen perusteella olisi kuitenkin tärkeää lisätä avoimuutta ja keskustelua myös kalastajien kesken. Yhtenä mahdollisena jatkotoimenpiteenä nähtiin yhteiset keskustelutilaisuudet tai neuvottelut, joissa lupia hakevat kalastajat voisivat kertoa omasta toiminnastaan, tavoitteistaan ja toimintatavoistaan. Tämä voisi avata mahdollisuuksia esimerkiksi yhteistyöhön, työnjakoon tai ajalliseen porrastamiseen. Samalla on huomioitava yksityisyyden suoja ja se, ettei yksittäisiä kalastajia aseteta kohtuuttomaan asemaan.

*“Yhteislupa tai ammattikalastuslupa koko vesialueelle pilottina voisi helpottaa tilannetta.”
(kyselyvastaus)*

Hankkeessa nousi esiin myös tarve tukea kalastajia lupien hakemisessa. Kaikilla ei ole valmiuksia kuvata toimintaansa tavalla, joka vastaa osakaskuntien tiedontarpeisiin. Tässä hankkeessa tuotettu julkaisu tarjoaa yhden välineen, mutta jatkossa myös neuvonnalle ja koulutukselle voisi olla tarvetta.

*“Olisi hyvä tietää, mihin muille lähialueille voisi hakea lupia.”
(kyselyvastaus)*

Kalatalousalueiden rooli lupaprosessien ja ristiriitojen ratkaisemisessa on keskeinen mutta samalla haastava. kalatalousalueissa on pääosin osakaskuntien (ja muiden vesialueen omistajien) edustajia, mutta niiden odotetaan toimivan myös tilanteissa, joissa kalastaja ei saa lupaa ja asia vaatisi puolueetonta tarkastelua. Hankkeen aikana kävi ilmi, että tämä rooli voi käytännössä olla vaikea, ja kalatalousalueet jäivät helposti “puun ja kuoren väliin”.

Tämän vuoksi yhtenä jatkotoimenpiteenä nousi esiin tarve ulkopuoliselle neuvottelijalle tai välienselvittäjälle. Tällainen toimija voisi auttaa purkamaan tilanteita, joissa taustalla on pitkä historia, henkilöityneitä ristiriitoja tai ylisukupolvaisia kiistoja, jotka eivät välttämättä liity suoraan kalastukseen. Olisi perusteltua kokeilla tällaisia malleja pilottialueilla ja arvioida niiden toimivuutta osana kalataloushallintoa.

Lisäksi useissa keskusteluissa nousi esiin tarve osakaskuntien ja vesialueiden hallinnon kokoamiseen suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Yhdistäminen ei ole aina välttämätöntä, mutta se voi helpottaa lupamyyntiä, yhtenäistää käytäntöjä ja keventää hallinnollista työtä. Kalatalouden Keskusliiton hankkeissa, kuten VOKE 2:ssa, on jo edistetty osakaskuntien yhdistämiä, ja Keskusliitto nähtiin luontevana toimijana viemään tätä työtä eteenpäin myös jatkossa. Yhdistämistoimet ovat kuitenkin usein kalliita ja vaativat asiantuntemusta, minkä vuoksi valtion ja rahoitusinstrumenttien tuki on välttämätöntä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vesillepääsyn kehittäminen edellyttää pitkäjänteistä työtä, jossa yhdistyvät tieto, avoimuus ja kokeilunhalu. Yhteistyö ja vuoropuhelu eivät ole vain toivottavia, vaan välttämättömiä

edellytyksiä kestäväälle kalastukselle. Kun osapuolet uskaltavat keskustella, kokeilla uusia ratkaisuja ja tarkastella omia käytäntöjään kriittisesti, syntyy edellytyksiä toimivammille lupakäytännöille ja elinvoimaisemmalle kalataloudelle myös tulevaisuudessa.

8 TALOUDELLINEN TOTEUMA

Kustannuslaji	Hyväksytyt kustannukset (€)	Toteutuneet kustannukset (€)
Palkat	18 000,00	18 114,05
Matkakulut	600,00	618,83
Ostopalvelut	2 200,00	2 152,09
Muu kustannus	500,00	397,92
Laskennalliset yleiskulut (Flatrate)	2 700,00	2 717,11
Yhteensä	24 000,00	24 000,00

9 KESKEISET LÄHTEET

- **Franssila, Hanna, Maanmittauslaitos (27.9.2025):** *Vesialueiden yhdistäminen ja osakaskunta.* <https://porvoon-sipoonkalatalousalue.fi/wp-content/uploads/2025/11/Samf-vesialueet-kalatalousalue-suomeksi.pdf>
- **Kinnunen, Antti, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu (29.1.2025):** *Kaupallisen kalastuksen huomiointi käyttö- ja hoitosuunnitelmissa Järvi-Suomessa.* <https://ahven.net/wp-content/uploads/2025/01/Jarvi-Suomen-kalatalousaluepaiva-2025-Rautiainen.pdf>
- **Kalastuslaki (379/2015),** erityisesti §5–13.
- **Kalatalousaluepäivät (2025) – esitysaineistot** (aiheeseen liittyvät puheenvuorot):
 - Rauhala, E.: *Kalastuslain 13 §*
 - Piilola, J.: *Kaupallinen kalastus kalatalousalueen luvalle*
 - Lönnroth, M.: *Viestinnän kehittäminen*
 - Malin, M.: *Vesienomistuksen kehittämistyö jatkuu*
 - Vesa, R.: *Vesienomistuksen kehittämishanke*
- **Kalatalouden Keskusliitto:** Vesialueiden omistuksen kehittämishanke (VOKE, VOKE 2).
- **Kotimaisen kalan edistämishanke 2035.** Maa- ja metsätalousministeriö.
- **Luonnonvarakeskus (Luke):**
 - Kaupallinen kalastus sisävesillä (tilastot)
 - Ammattikalastuksen rakenne ja kannattavuus
- **Länsi-Suomen Kalatalouskeskus:** *Tietopaketti kaupallisesta kalastuksesta.* <https://www.kalatalouskeskus.fi/wp-content/uploads/2025/03/Tietopaketti-kaupallisesta-kalastuksesta.pdf>
- **Menard, Päivi, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu:** *Kymenlaakson sisävesien elinkeinokalatalousselvitys.* <https://sisä-suomenkalaleader.fi/wp-content/uploads/2024/02/Loppuraportti-1.pdf>
- **Malin, Mikko, Kalatalouden Keskusliitto (9.4.2025):** *Vesille pääsy – ammattikalastuksen kompastuskivi.* <https://www.kalatalouskeskus.fi/wp-content/uploads/2025/04/MALIN-Vesille-paasy-2025.pdf>
- **Mattila-Aalto, Minna, Työtehoseura (5.2.2025):** *Vesille pääsyn sovitteluratkaisut.* <https://www.kalatalouskeskus.fi/wp-content/uploads/2025/03/Vesille-paасыn-sovitteluratkaisut-5.2.2025-Mattila-Aalto.pdf>
- **Mattila-Aalto, Minna, Työtehoseura, (Suomen Kalastuslehti, 1-2025):** *Viekö kateus vie kalat vedestä?*

- **Puulan Kalatalousalue:** Käyttö- ja hoitosuunnitelma, <https://puula.fi/>
- **Toivonen, Tiina ja Kinnunen, Virve, Kehittämissyhtiö Witas Oy:** Kalastajien ja vesialueenomistajien yhteistyön kehittäminen Sisä-Suomessa. <https://sisä-suomenkalaleader.fi/wp-content/uploads/2024/02/Allekirjoitettu-loppuraportti-Kalastajien-ja-vesialueen-omistajien-yhteistyon-kehittaminen-Sisa-Suomessa-1.pdf>
- **Vesillepääsy-hanke – keskustelutilaisuudet ja esitykset:**
 - Heinola (2024): <https://sisä-suomenkalaleader.fi/yhteistyotilaisuus-heinolassa/>
 - Hartola (2024): <https://sisä-suomenkalaleader.fi/yhteistyotilaisuus-hartolassa/>
 - Asikkala (2024): <https://sisä-suomenkalaleader.fi/yhteistyotilaisuus-asikkalassa/>
- **Vesillepääsy-hanke:** Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistäminen (2023–2025)
- **Åkerblom, Rasmus, Kalatalouden Keskusliitto (27.9.2025):** Yhdistämisä ja muita mahdollisuuksia yhteistyöhön. https://porvoon-sipoonkalatalousalue.fi/wp-content/uploads/2025/09/Akerblom_yhdistamisia-ja-muita-ratkaisuja-syyskuu25.pdf

10 LIITTEET

- **Liite 1.** Kestävää kalastusta yhteistyöllä – Hyviä käytäntöjä kalastajille ja vesialueenomistajille -julkaisu.
- **Liite 2.** Vesillepääsy-hankkeen kysely kaupallisille kalastajille, vastausten yhteenveto.
- **Liite 3.** Vesillepääsy-hankkeen kysely vesialueenomistajille, vastausten yhteenveto.

